

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 8
2023

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 8

Рівне, 2023

Частина 1. ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ

УДК 373.2.015.31:613.88

ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Андрюшина Світлана, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 2 курс, РДГУ

Науковий керівник: Джеджеря К. В., кандидат педагогічних наук, доцент

Постановка проблеми. Сучасна соціальна стратегія України спрямована на забезпечення рівних умов для всебічного розвитку особистості незалежно від походження і статі. У цих умовах виникає потреба у перегляді проблеми гендерних відносин та позбавленні від стереотипних кліше щодо суспільної ролі чоловіка і жінки, що зумовлює необхідність гендерного виховання дітей, починаючи з дошкільного віку, сприяння осягненню ними гендерної ідентичності, орієнтації на паритетні відносини та партнерство у виконанні гендерних ролей, комфортну і демократичну взаємодію з представниками власної і протилежної статі.

Вирішуючи проблему гендерного виховання дошкільників, педагоги повинні зважати на роль у ньому сім'ї, значення якої у становленні особистості дитини визнають більшість сучасних учених (А. Богуш, Д. Бондарук, Н. Гавриш, К. Журба, І. Зверева, С. Кампов, Т. Кравченко, Х. Лаврів, Т. Поніманська, Н. Семенова), а взаємодія освітніх закладів з батьками є настільки важливою, що її необхідність обумовлена в Законі України «Про дошкільну освіту». Згідно з цим документом заклад дошкільної освіти зобов'язаний здійснювати таку взаємодію і є осередком поширення серед батьків психолого-педагогічних та фізіологічних знань про дітей дошкільного віку» [6].

Потужне виховне значення сім'ї пояснюється тим, що вона є тим першим оточенням, в якому дитина перебуває від народження та засвоює свій перший досвід, що «залишає слід на все життя» і надалі значною мірою обумовлює її поведінку та взаємини з іншими людьми [1, с. 45].

Мета дослідження – обґрунтувати роль сім'ї у гендерному вихованні дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з висновками А. Мирошніченко сім'я знаходиться на першому місці за впливом на перебіг гендерної соціалізації дитини, що здійснюється через гендерні цінності і стереотипи батька і матері, «їхні життєві сценарії, характер стосунків у подружжі та між батьками й дітьми» та передусім – через батьківські життєві моделі і відображені в них особливості виконання гендерних ролей, що є для дитини найпершим і найголовнішим зразком гендерної поведінки. Автор підкреслює, що якщо «досвід батьківських гендерних ролей обмежений чи недостатній (наприклад, в неповній сім'ї, чи коли дитина виховується без батьків), це призводить до прогалин в гендерному розвитку особистості дитини», збіднює її досвід гендерної поведінки та міжстатевих відносин, що може призвести у майбутньому до закріплення хибних гендерних стереотипів, схвалення гендерної нерівності тощо, отже, спричинити деформації у гендерному розвитку [4].

Натомість гендерне виховання у закладі дошкільної освіти реалізується професійними педагогами як цілеспрямований і організований процес. У цьому процесі педагог здійснює функції керівництва гендерним розвитком вихованців: здійснює добір та передачу необхідних для цього знань, ознайомлює їх з нормами і стандартами гендерної поведінки та паритетних гендерних відносин, допомагає дітям конструювати адекватні чоловічі і жіночі ролі, сприяє засвоєнню ними цінностей гендерної культури: рівноправності, егалітарності, паритетності, толерантності, взаємоповаги.

Оскільки він не є єдиним суб'єктом гендерного виховання – рівноправними його учасниками є батьки, які, з одного боку, мають змогу відчутно впливати на його результати, а з іншого, – нерідко не мають достатніх можливостей для адекватного здійснення такого впливу, існує об'єктивна необхідність взаємодії закладу дошкільної освіти з сім'єю. Соціальна сутність

взаємодії визначається в енциклопедичному соціологічному словнику: вона «відбиває характер і зміст відносин між людьми і групами як постійними носіями якісно різних видів діяльності, тобто відносин, що відрізняються за соціальними позиціями, ролями і функціями». Взаємодію відносять до міжособистісних відносин, які виникають завдяки безпосереднім зв'язкам між її суб'єктами і розвиваються «в конкретних умовах місця і часу» [9, с. 94].

У зв'язку з цим означений феномен привертає увагу дослідників у галузі педагогіки. На думку Л. Назаренко, взаємодія в освітньому середовищі є педагогічною системою, яка інтегрує певні структури і процеси в єдине ціле, чим забезпечує виконання ними спільних взаємообумовлених функцій [5]. Особливий інтерес становить взаємодія сім'ї і освітнього закладу. У цій якості В. Кириченко, Г. Ковганич та В. Оржеховська пропонують розуміти взаємодію як скоординовані спільні дії батьків і педагогів з виховання дітей, які інтегрують їхні виховні зусилля і забезпечують участь сім'ї в освітньому процесі, сприяють підвищенню педагогічної культури і відповідальності батьків за виховання їхніх дітей [6].

Її ініціатором і організатором виступає освітній заклад. У контексті гендерного виховання він разом із сім'єю відповідає за виконання цих виховних завдань. М. Савченко пояснює значення взаємодії впливом сім'ї на якість гендерної ідентифікації дошкільників та водночас недостатньою готовністю батьків до гендерного виховання своїх дітей. Тому, за переконаннями дослідниці, існує нагальна потреба у підвищенні педагогічної культури батьків у цьому питанні, отже, в організації цілеспрямованого процесу «... закріплення у свідомості батьків знань, способів діяльності і поведінки, оцінок, що допомагають їм ефективно вирішувати педагогічні завдання: культивувати в сім'ї почуття любові і довіри; вибудовувати безконфліктні стосунки батьків з дітьми; успішно реалізовувати соціальні ролі (сина або дочки, чоловіка або дружини, батька або матері); свідомо готувати своїх дітей до виконання цих соціальних ролей» [8, с. 12].

На необхідності взаємодії з сім'єю наполягає О. Листопад. Учений зосереджує увагу на педагогізації батьків, що вимагає їхньої психолого-педагогічної просвіти стосовно питань гендерного виховання. При цьому він наголошує на інтерактивному характері цього зв'язку, коли «змінюється взаємодія того, хто навчає, і того, хто навчається: активність педагога поступається місцем активності батьків» [3, с. 149]. Тобто, співпрацюючи з педагогами, батьки перестають бути пасивними спостерігачами і беруть безпосередню активну участь в освітньому процесі. Посилюючи свою активність, вони здобувають можливість для отримання необхідної допомоги з боку вихователів на шляху педагогізації своїх виховних дій та їх ефективної реалізації разом з педагогами й іншими батьками [3].

Важливого значення взаємодії з батьками у гендерному вихованні дошкільників надають Р. Шулигіна та В. Мовчун. Вважаючи сім'ю «фільтром» на шляху входження дитини в гендерну культуру», дослідниці наполягають на необхідності педагогізації батьків, яка охоплює збагачення їхнього виховного досвіду, і водночас на їх залученні до активної педагогічної діяльності [9, с. 128]. Згідно з отриманими експериментальними даними поєднання педагогічної просвіти батьків з їхнім включенням в освітній процес дає помітні результати в аспекті гендерного виховання дітей. При цьому, як стверджуються авторки, помітніші зміни щодо гендерної вихованості були зафіксовані в тих дошкільників, батьки яких виявляли вищу активність у співпраці з педагогами [9].

Аргументи на користь взаємодії педагогів і батьків знаходимо у дисертаційному дослідженні М. Коток. Дослідниця вважає заклад дошкільної освіти і сім'ю найважливішими соціальними інститутами формування особистісної (зокрема гендерної) ідентичності дітей. Згідно з її переконаннями, вони «створюють певний виховний простір, який відповідає умовам духовності, захисту, раціонального дозування позитивних та негативних переживань, що давало б дитині відчуття впевненості собі та людям, які оточують» [2, с. 120].

Висновки. Таким чином, аналіз поглядів дослідників уможливило висновок про концептуальне значення взаємодії закладу дошкільної освіти з сім'ями вихованців. У напрямі гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку вона забезпечує узгодження та спільну реалізацію цими суспільними інститутами необхідних виховних зусиль, а також покращення виховних спроможностей батьків щодо ефективного виконання необхідних виховних завдань та підвищення ефективності розв'язання зазначеної проблеми. Ймовірно, що результативність

такої взаємодії залежить від тих організаційно-педагогічних умов, в яких вона здійснюється. Це потребує виявлення таких умов та обґрунтування їх доцільності.

Список використаних джерел

1. Замашкіна О. Д. Педагогіка сімейного виховання : навч. посіб. Ізмаїл : РВВ ФДГУ, 2016. 400 с.
2. Листопад О. Педагогічні умови гендерного виховання старших дошкільників в закладах дошкільної освіти. *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського*. 2019. № 1 (64). С. 145–151.
3. Мирошніченко А. В. Гендерні аспекти дитячо-батьківських відносин : *Кризи життєвого простору особистості, сім'ї та соціальних інституцій* : матер. всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародн. участю 15-17 лютого, 2013 р. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. С. 103–109.
4. Назаренко Л. М. Сутність та особливості моделі родинно-шкільного виховного простору. *Виховна робота в школі*. 2005. №3. С. 2–13.
5. Оржеховська В. М., Кириченко В. І., Ковганич Г. Г. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології, моделі : [практико-орієнтований навч. посіб.]. Харків : Видавництво «Точка», 2007. 192 с.
6. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 р. № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення 09.09.2023).
7. Савченко М. С. Гендерне виховання дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. пед наук : 13.00.07. Умань, 2013. – 23 с. 71
8. Соціологія : короткий енциклопедичний словник / уклад. В. І. Тарасенко, М. В. Захарченко та ін. ; під заг. ред. В. І. Воловича. Київ : Український центр духовної культури, 1998. 736 с.
9. Шулігіна Р., Мовчун В. Гендерне виховання дітей дошкільного віку: досвід співробітництва учасників педагогічного процесу. *Вісник Інституту розвитку дитини*. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. 2014. Вип. 35. С. 124–130.

УДК 373.2.015.311:[373.2.031.33:726]

ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ РОЗУМОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Волошук Вікторія, здобувач ОС «магістр»,
спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 2 курс, РДГУ
Науковий керівник: Джеджер К. В. канд. пед. наук, доцент*

Постановка проблеми. Особистість з розвиненими розумовими здібностями – споконвічна потреба суспільства. Адже від сформованості цих властивостей безпосередньо залежить як її власний розвиток, так і весь суспільний прогрес, досягнення суспільством певного матеріального і духовного рівня.

Чим раніше розпочинається формування розумових здібностей, тим ефективніше відбувається пізнання дитиною дійсності, її адаптація до навколишніх умов та навчання у школі. Зважаючи на те, що дошкільний вік є сенситивним щодо розумового розвитку, ця проблема є актуальною для дошкільної освіти і набуває особливої значущості на її завершальному етапі, коли дитина готується до зміни провідної діяльності (ігрової на навчальну), що надалі у шкільних умовах вимагає застосування значних розумових зусиль.

Мета дослідження полягає у вивченні та теоретичному обґрунтуванні ефективних методів та прийомів формування розумових здібностей старших дошкільників засобами дидактичних ігор з метою вивчення їх властивостей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідники феномена розумових здібностей пов'язують його з успішністю виконання інтелектуальної діяльності (О. Антонова, В. Доротюк, Н. Завгородня, К. Крутій, З. Обліцова, В. Рибалка). Так, з погляду В. Доротюк, ці психічні

ЗМІСТ**Частина 1.****ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ**

Андрюшина Світлана Взаємодія закладу дошкільної освіти і сім'я як необхідна умова гендерного виховання дітей дошкільного віку	3
Волощук Вікторія Дидактична гра як засіб формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку	5
Волощук Вікторія Педагогічні умови формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичної гри	7
Гарбарчук Діана Підготовка дитини до навчання у школі як предмет наукового дослідження	10
Гвалдене Лариса Соціально-психологічний клімат у трудовому колективі.....	13
Горшковська Лілія Психологічні аспекти діяльності рекрутера ІТ сфери.....	15
Гузик Оксана, Широких Анастасія Організації корекційної роботи з дітьми із затримкою мовленнєвого розвитку	18
Дацюк Юлія Я-концепція підлітків патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільної освіти.....	21
Давидчук Олена Психологічні особливості врегулювання професійних конфліктів у діяльності психолога закладу дошкільної освіти.....	23
Дацюк Юлія Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільного віку	26
Дем'янюк Вікторія Організаційно-методичні засади психодіагностики особливостей формування емпатії у дітей молодшого шкільного віку	28
Дружиніна Інна Анатоліївна, Парчук Т. Сімейні цінності : сучасний погляд.....	31
Зіборов Людмила Корекція тривожності методами когнітивно-поведінкової терапії у родинах військовослужбовців	33
Ковалик Олександра Шляхи інтенсифікації англomовного освітнього простору в українській школі як вияв євроінтеграційних процесів.....	35
Копилова Олена Психологічний супровід відхилень нервово-психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку	38
Климчук Ілона Діагностичний аспект вивчення особливостей емоційної студентів у період кризи	39

Краля Катерина Вимірювання самоефективності дорослих українців	42
Лицюк Анастасія Особливості формування самооцінки в підлітковому віці	45
Малець Катерина, Широких Анастасія Застосування ігрових методів корекції мовлення дітей із фонетико-фенематичним недорозвинення мови.....	48
Машук Ольга, Широких Анастасія Економічні, екологічні та педагогічні аспекти національної самосвідомості та її формування	52
Мовчко Олег Неконструктивні аспекти копінг-стратегій у студентів в сучасних реаліях.....	54
Наумович Світлана Особливості само сприйняття жінок молодого віку у контексті використання соціальних мереж	57
Павловська Катерина Особливості комунікативного розвитку дітей старшого дошкільного віку	59
Подляшук Олеся Діагностичні засади вивчення психологічних особливостей емоційного вигорання педагогів	62
Попко Олександр Чинники емоційного вигорання у працівників органів внутрішніх справ.....	64
Савчук Валерія Поняття «Психологічне здоров'я особистості» у сучасному науковому осмисленні	66
Сербін О.В., Парашак С. Осмислення молоддю сучасності з позиції вічних цінностей у творі власного авторства «З партитури майдану».....	68
Степанський Ян, Безлюдна Валентина Молодіжні наративи у сфері інтимних стосунків	71
Тадєєв Гордій Психологічні особливості комунікативної культури фахівців торговельної сфери.....	73
Федяк Ольга Опанасюк Ірина Вплив стилю сімейного виховання на розвиток самооцінки підлітка	76
Шоцька Марина Арттерапія як метод гармонізації емоційного стану особистості	77

Частина 2.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)

Бондарчук Анна Фея та ворогуючі королівства	81
Демчинська Васирина Казка про інструменти душі	82
Дець Юлія Як лисичка Лідочка перемогла свій страх	83

Лавор Софія Казка про Сонячний Промінчик. Відкрий своє сяйво	84
Манзирєва Яна Історія двох сестер. Казка про Асертивність і Конформізм.....	85
Мельник Анастасія Віра в перемогу	86
Несенчук Аліни Безпека у серцях.....	87
Сірман Вікторія Казка про маленького хлопчика у великому світі	88
Тітарчук Вікторія Захоплюючий шлях до Дружби: Психокорекційна казка про подолання самотності	89